

EXAMENUL NAȚIONAL PENTRU DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR
19 iulie 2023

Probă scrisă

LIMBA ȘI LITERATURA MAGHIARĂ

Varianta 3

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de patru ore.

I. TÉTEL

(60 punct)

Olvassa el figyelmesen a következő szöveget, majd oldja meg a feladatokat!

Az erdőbiztosi irodán Coca Mavrodin várt rám, arra kért, még aznap költözzem ki a faluból a Baba Rotunda-hágóra. Most is tompán köpenyébe burkolózva gunnyasztott a természetvédelmi terület domborított térképe alatt, mint hálója zugában a pók, talán órák óta nem moccan, szemén, ajkán, nyelvén nem villant semmi fény.

– Lakott a hágón egy útkaparó – kezdte –, valami Zoltán Marmorstein nevű. Fene tudja, mi ütött belé, elment, itt hagyott csapot-papot. Üresen áll a háza, szeretném, ha maga költöznék belé. [...]

– És mi lenne a teendő odafönn?

– Semmi. Csak ott fog lakni, még hozzá nem is egyedül. Az ezredesné fiókjából egy köteg fényképet vett elő, szétteregette őket az íróasztalon. A képek környékbeli asszonyokat ábrázoltak, legtöbbüket ismertem a gyümölcsbegyűjtőből, ahol áfonyával, szederrel, vargányával teli puttonyokkal a hátukon rendre megfordultak. Ismertem jól a gyűjtögető asszonyokat.

– Válasszon – mutatott a kitergetett képekre Coca Mavrodin, hol egyiket, hol másikat tologatva a tekintetem előtt. – Természetesen egyelőre csak egyet. Közöttük volt a szépséges berkenyemadár, Elvira Spiridon. A képen még csillogott az orra hegye, domború homloka, két nagy rézkarika fülbevalója. Ő volt az, Elvira Spiridon, akinek a talpából egyszer fogammal szedtem ki egy tövist.

– Válasszon nyugodtan: szívesen magához költözik bármelyik. – És az ezredesné egy pillanatra eltakarta Elvira Spiridon fényképét. – Akár még ez is.

– Coca kisasszony túl jó hozzám – ingattam zavartan a fejem. – Nem biztos, hogy megérdemlem. Meg aztán, ugye, egyebek is.

– Nyugodjék meg. Már beszéltem a férjével. Elengedi. [...]

Elvira Spiridon a priccs szélén ült ölbe ejtett kezekkel. Előtte levetett bocskora.

– Mostantól az úrnál lakom.

– Isten hozta.

– Megmondták, az úr keveset beszél. Akkor majd én is inkább hallgatok.

– Remélem, magának sem lesz oka panasza.

Zoltán Marmorstein elhagyott priccsén most két, kerekre tömött párna hevert, két, frissen mosott rongyszőnyeg, amelyekből még áradt a hágóra aznap érkezett északi szél illata. Az asztalon, régi fekete ércclábasban egérszagú krumpliceves, felét még egy másik ember ehette meg. És a hegyivadász ezredesek kedvenc itala: egy tele üveg szederpálinka. Dugójába tűzve tündöklő csillag, egy aranyos-ezüstös bábakalács.

– Az uram küldi.

– Az ura kedves. Biztos majd őt is megismerem. És most arra kérném, ne bögjön.

– Az uram Severin Spiridon, hiszen már ismeri félig-meddig.

– Hát így névről nem is tudom.

– Volt egy buta kis esete. Akkor maga segítette ki a bajból. Nem akart élni, mire lelket lehelt belé az úr. [...]

– Hát így – morogtam szórakozottan –, egy ezredes akárhogy is, de betartja a szavát. És én még azt hittem, csak ugrat Coca Mavrodin-Mahmudia. A fennvaló ezerszer áldja meg.

– Igen, az ezredes kisasszony kívánsága úgy szól, mostantól az úrnál lakom. De ha elenged, néha hazamegyek.

– Menjen, amikor csak kedve tartja. Elvégre van kihez. És most megint csak arra kérem, ne bőgjön.

– Tudja meg – szóltam hozzá halkan, magam is csodálkozva hangomon –, én voltam az, aki egyszer megtaláltam a tüskét a talpában. Ha emlékszik még a dologra: tulajdon saját fogammal szedtem ki onnan.

– Nem felejtettem el az urat.

– Elmondhatom, magamban azóta is berkenyének, madárnak, berkenyemadárnak hívom. Ahányszor eszembe jut, annyiféleképpen.

– Nem értem pontosan, de azt hiszem, szépeket mond most az úr nekem. [...]

Eszembe jutott Mustafa Mukkerman és persze, Béla Bundasian, a fogadott fiam, akit már négy vagy öt éve nem láttam, holott itt a közelben élt a rezervátumban. Abban reménykedtem, a végén csak ráakadok, és talán együtt távoznunk a napfényes Balkánra. Bizony nem a legjobbkor költözött hozzám ez az asszony. De most ott pihegett a közelemben. [...]

– A szagáról még nem is beszéltem. Ezt például, itt a kis nyakán, nagyon kedvelem. Nem akárkire vall.

– Mielőtt elindultam, az uram megmosdatott. Bekent itt-ott mogyoróolajjal.

– Szóval mogyoró! Ilyesmiről most hallok először. Mindenképpen szeretném megismerni a férjét.

– De hiszen ismeri. Egyszer megmentette az életét. [...]

– Még nem tudom az úr nevét – riasztott fel váratlanul Elvira Spiridon.

– Csakugyan. De megnyugtathatom, nemsokára, legkésőbb estére megmondom.

– Mert azért, ha úgy adódnék, lehet, néha-néha én is megszólítom.

– Igaza van, és kérem, legyen egy kis türelemmel, hamarosan sor kerül a bemutatkozásra. Lehet, nem hisz majd nekem; nemrég elvesztek az irataim. A nevemet illetően sürgősen beszélnem kell Coca Mavrodin ezredessel. Addig sajnos nem nyilatkozhatom.

– Csak úgy gondoltam, ha majd nevén szólíthatom, könnyebben megszokom majd az urat.

(Bodor Ádám: *Sinistra körzet*. Részletek.)

1. Írjon ki a szövegből
 - egy igei állítmányú mondatot, amelyben az alanyi szerepű kifejezés szerepel fókuszpozícióban!
 - egy igei állítmányú mondatot, amelyben a tárgyi szerepű kifejezés szerepel fókuszpozícióban!
 - egy alárendelő összetett mondatot, amelyben a mellékmondat a főmondat fókuszaként értendő!

3 pont
2. Adjon egy-egy példát a szövegből olyan mondatra, amelyben a -val/vel ragos határozó az ige vonzataként, illetve szabad bővítményként jelenik meg!

2 pont
3. Azonosítsa a szövegből vett két példamondatban a ható képző két különböző módális jelentését!

4 pont
4. Azonosítsa a végződés szerepét az alábbi példákban! Vegye figyelembe, hogy az aláhúzott végződés nem minden esetben egy teljes morféma!

A képen még csillogott az orra hegye, domború homloka, két nagy rézkarika fülbevalója.

... egy ezredes akárhogy is, de betartja a szavát.

A fennvaló ezerszer áldja meg.

3 pont
5. Mutassa be az időre jelöltségnek a szövegben megmutatkozó olvasatait, és példázza is ezeket a szöveg mondataival!

8 pont

6. Mutassa be a részletben megjelenített/megemlített szereplők viszonyát! **5 pont**

7. Értelmezze a következő részletet!

„Zoltán Marmorstein elhagyott priccsén most két, kerekre tömött párna hevert, két, frissen mosott rongyszőnyeg, amelyekből még áradt a hágóra aznap érkezett északi szél illata. Az asztalon, régi fekete érclábasban egérszagú krumplileves, felét még egy másik ember ehette meg. És a hegyivadász ezredesek kedvenc itala: egy tele üveg szederpálinka. Dugójába tűzve tündöklő csillag, egy aranyos-ezüstös bábakalács.

– Az uram küldi.”

5 pont

8. Írjon értekezést körülbelül két oldal terjedelemben *Női szerepek a kortárs magyar regényben* címmel Bodor Ádám: *Sinistra körzet* című regénye alapján, a fenti regényrészletre hivatkozva! Értekezésében vegye figyelembe a következő szempontokat, de kiegészítheti ezeket más szempontokkal is!

- a valóság és a valóságváltozatok szerepe a történetmondásban
- az események helyszínének jellegzetességei
- az alakteremtés sajátosságai
- az elbeszélői magatartás sajátosságai

Az értekezés megfogalmazási módja külön elbírálásban részesül, melynek szempontjai a logikus gondolatmenet, szövegkohézió, helyes fogalom- és nyelvhasználat, helyesírás, valamint az értekezés tartalmi és formai jegyeinek betartása. A szövegalkotásban nem kell figyelembe venni a szempontok sorrendjét. A terjedelem nem befolyásolja a pontozást.

30 pont

II. TÉTEL **(30 pont)**

Készítsen egy óravázlatot VIII. osztályos diákok számára, amelyben a következő tantervi részletben említett kompetencia fejlesztése a kitűzött cél!

„2. Írott szövegek értése és értelmezése

2.5. Az irodalmi szövegekben megjelenő értékrendek viszonyítása a személyes értékrendhez

- személyes állásfoglalás gyakoroltatása a szövegben megalkotott értékrenddel kapcsolatosan

- a mű és a befogadó értékrendjének tudatos szembesítésére szolgáló gyakorlatok, a hasonlóságok és különbségek megfogalmazásával

- gyakorlatok a szöveg értelmezésére különböző nézőpontokból

(Tantárgyi program. Magyar nyelv és irodalom (anyanyelv) V-VIII. osztály. OMEN 3393/28.02.2017)

Figyeljen a következő szempontokra:

- Az óravázlat összehangolása a kalendarisztikus tervvel és a tematikus tervvel **5 pont**
- Az óravázlat formai és tartalmi követelményeinek betartása (fejléc, mozzanatok stb.) **5 pont**
- A tartalmi elemek összehangolása a fejlesztendő kompetenciával, tanulási tevékenységekkel, módszerekkel és az értékeléssel **5 pont**
- A tudományos ismeretek igényes alkalmazása **5 pont**
- A megadott tantervrészlethez való igazodás, a tantervnek megfelelő, helyes fogalomhasználat **5 pont**
- A megadott szövegek felhasználása **5 pont**

Az óravázlat tervezéséhez használja az alábbi szöveget:

Valamelyik csaj stréberkedik. Na persze, mert Magdi nénié az első óra. A téli szünet után is ő volt, és avval kezdte, hogy kapásból kiosztott három intőt, mert némelyek a jelenlétében se hagyták abba az élménybeszámolót, pedig ismerhetnék. Csakhogy most még nincs jelen.

– Te meg kit keresel? – ágaskodik Virsli a padjában. Másvalaki van jelen. A Bogsch Ádi nővére?

– Mondom, becsengettek! – mondja a Bogsch Ádi nővére (ő volna az?) a katedránál.

– Kérdem, kit keresel? – nyelvel Virsli.

Nem a Bogsch Ádi nővére. Csak hasonlít. De sokkal jobb kiadás. Hogy kerül hozzá az osztálykönyv?

– Te vagy a Csikós István, ha nem tévedek.

– Nem tévedsz – vigyorog Virsli. – És te ki vagy, hogy én se tévedjek?

– Ezt a bizalmas hangot idővel abbahagyod, ugye? – Zutty, az osztálykönyv a katedrára!

Az ábra kezd fenyegető színezetet ölteni. Virsli behúzza magát a padba, de egy „azért nem muszáj bekapni”-t kisóhajt.

– Volnátok szívesek helyet foglalni?

Akik látták, mi csattant a katedrán, elég gyorsan helyre találnak. Akik nem látták, füttyögve, rugdalózva, lökdösődve szélednek. Végtére is – gondolhatják – egy hatodikos már nem töri össze magát egy ifivezető kedvéért. (Mert mi más lehetne ez a betolakodó avval a csajképével?)

– Megelőzendő minden további félreértést, doktor Salamon Gézáné vagyok. A keresztnemem Éva. Mától én tanítom nektek a biológiát. És én leszek az osztályfőnökök is. [...]

Ott áll az osztályfőnöknő a lépcsőfeljáró torkolatában.

Áll? – Tornyosodik!

Mint Gulliver a törpék között.

Karja végigér a folyosón, bekígyózik a fordulóba is.

Nincs menekvés. A hatalmas ujjak könnyedén fölcspinentik a csúszkálókat. A delikvenssek kalimpálnak a magasban, és segítségért üvöltenek.

Abba kéne hagyni a csúszkálást, de nem lehet. Muszáj csúszkálni.

Most éppen Virsli. Vigyázz, jövők! Dob-dob-dob-ssssss... Ott lóg a ménkü ujjak foglyaként. De nem üvölt. Mit csinál ez? Vigyorog!

Nem is lóg már, hanem áll. Hátát a falnak veti, és tátott szájjal röhög.

„A Magdi néni elfelejtette, hogy a Virsli világ bajnok!” Kétszáz ujj mutat a feledékeny ofőnőre. És az ofőnő már szemlátomást nem torony. Szemlátomást meneget összefelé.

Kilendül a jobb lába. Aztán a bal. Aztán megint a jobb és megint a bal. Karja észveszejtően kalimpál fogódzó után. Mindhiába.

A folyosót tükröfényesre és jégsíkosra csúszkálták. A nép ujjal mutogat, és üvöltve röhög, és Virsli éljenzi, csak Rezsovícs van pánikban, hogy ebből baj lesz. Pedig hát világszám!

Az ofőnő pillanatokon belül leszánkázik a lépcsőn, fej elöl, fenék hátul.

Bruhahahahihiehehőhuhá... A csengő!

Pont most, a rohadt életbe! Meg fogja menteni! Naná!

– Fél hét, művészkém. Lennél szíves fölébredni?!

(Berkes Péter: Bezzeg a Töhötöm. Részletek.)